

X7627

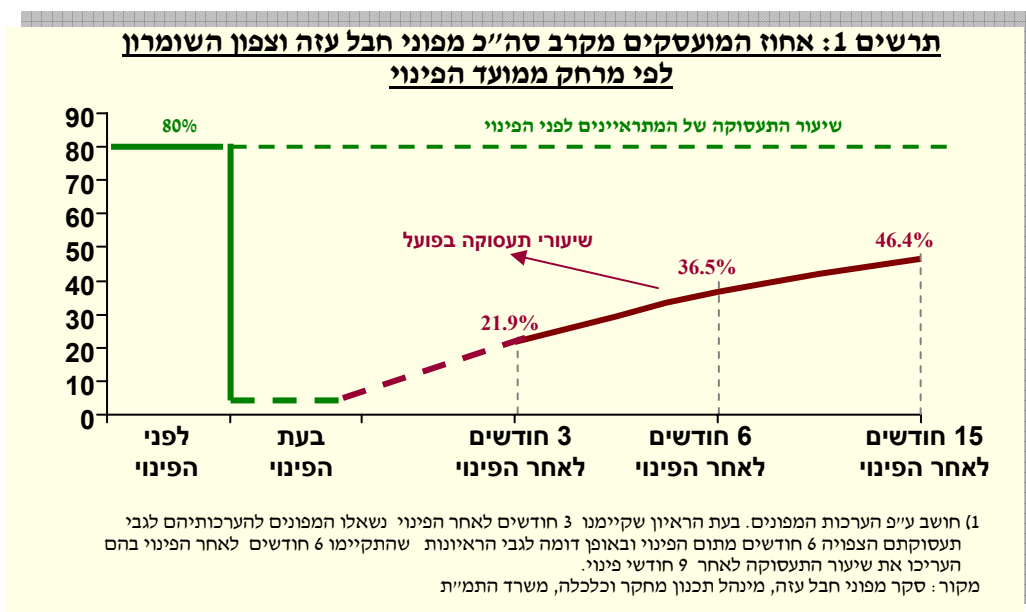
מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה וצפון השומרון

חמישה עשר חודשים אחרי הפינוי / דו"ח מס' 3

מטרת הדו"ח הנוכחי לבחון את מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה וצפון השומרון (להלן מפונים), חמישה עשר חודשים לאחר הפינוי. הניתוח מתבסס על סקר שנערך בקרב מפוני חבל עזה וצפון השומרון שבמסגרתו רואיינו כ- 1275¹ משקי בית מקרב המפונים.

עיקרי הממצאים:

- 15 חודשים לאחר הפינוי נמצא כי 46.8% מקרב מפוני חבל עזה וצפון השומרון עובדים, בהשוואה ל- 36.5% שעבדו חצי שנה לאחר הפינוי. 22.3% מהמפונים לא עבדו בעת הראיון אך חיפשו עבודה² (מובטלים), בהשוואה ל- 38% חצי שנה לאחר הפינוי, ו- 31.2% מהמפונים לא עבדו ולא חיפשו עבודה בעת הראיון (אינם בכח העבודה), בהשוואה ל- 25.5% חצי שנה לאחר הפינוי.

¹ נכון להיום מצוי במנהל תכנון מחקר וכלכלה קובץ נתונים המכיל רשימה שמית ופרטים בסיסיים על כ- 2100 משקי בית מקרב המפונים, המהווים כ- 8350 פרטים. מידע שלם המאפשר ביצוע ראיונות טלפוניים קיים רק עבור 1700 משקי בית, כלומר קובץ הנתונים העומד לרשותנו מכיל פרטי התקשרות שגויים של כ- 400 משפחות (לפרוט ראה בגוף המסמך בסעיף רקע).
² אין זהו שיעור האבטלה במדידה המקובלת כי אם אחוז המובטלים מקרב אוכלוסיית המחקר. שיעור האבטלה במידה מקובלת (אחוז הבלתי מועסקים מסה"כ האוכלוסייה שבכוח העבודה) עומד על 32%.

- למרות העלייה המתמדת בשיעור התעסוקה, קצב הגידול שלו הולך ופוחת. כך לדוגמא, בתקופה שבין 3 חודשים לאחר הפינוי לבין 6 חודשים לאחר הפינוי גדל שיעור התעסוקה ב- 15 נקודות אחוז, בעוד שבתקופה שבין 6 חודשים לאחר הפינוי לבין 15 חודשים לאחר הפינוי, גדל שיעור התעסוקה ב- 10 נקודות אחוז (ראה תרשים 1). עם זאת יש לקחת בחשבון שככל שחולף הזמן סיכויי ההצטרפות לשוק העבודה מקרב מפונים שאינם עובדים הולך ופוחת וכך ייתכן כי מפונים אשר עבדו לפני הפינוי עלולים למצוא עצמם מחוץ לשוק העבודה.
- שיעור הלא עובדים (מובטלים ושאינם בכוח העבודה) עמד 15 חודשים לאחר הפינוי על 53.5%, בהשוואה ל- 63.5% חצי שנה לאחר הפינוי.
- שיעור ההשתתפות בכח העבודה בקרב המפונים, 15 חודשים לאחר הפינוי, עמד על 70%, בהשוואה ל- 80% לפני הפינוי. עם זאת, יש להדגיש כי שיעור התעסוקה של המפונים נמצא בעת הראיון נמוך במידה ניכרת בהשוואה לשיעור התעסוקה לפני הפינוי ועמד על 46.8% וכ- 80% בהתאמה לשתי התקופות.
- מבין המפונים שעבדו לפני הפינוי (כ- 80%), נמצאו בעת הראיון 54% מועסקים, 25% מחפשי עבודה, ו- 20% אינם בכוח העבודה.
- מבין כלל האוכלוסייה שלא השתתפה בכוח העבודה לפני הפינוי (כ- 15% מהמפונים), כ- 22.5% עובדים לאחר 15 חודשים ממועד הפינוי, 16.5% נמצאו מובטלים, ו- 60% אינם עובדים ואינם מחפשים עבודה.
- אחוז המחפשים עבודה באמצעות שירות התעסוקה נותר גבוה יחסית (73%). עם זאת, ניכרים סימני ירידה בשיעור השימוש בערוץ זה. הירידה בשיעור הפונים לשירות התעסוקה נובע בעיקר ממיצוי גל המפונים הראשון שפנה לסיוע באמצעות לשכות העבודה לרבות השתלבות בתוכניות המשרד. במקביל, עלה שיעור חיפוש העבודה בקרב המפונים באמצעות ערוצים אחרים, במיוחד בולט הגידול בשיעור המפונים שפנו באופן ישיר למעסיקים ורשתות חברתיות. לדוגמא, חל גידול של 10 נקודות אחוז בהיקף חיפוש העבודה באמצעות חברים ובני משפחה בין 6 חודשים ל- 15 חודשים אחרי הפינוי. בתקופה זו חל גם גידול של 15 נקודות אחוז בהיקף חיפוש העבודה באמצעות פנייה ישירה למעסיקים.
- השכר החודשי הממוצע ע"פ דיווחי המפונים עמד לפני הפינוי על 5683 ₪, בהשוואה ל- 5561 ₪ 15 חודשים לאחר הפינוי. סה"כ השכר החודשי הממוצע פחת בין התקופות בכ- 275 ₪ בעיקר בשל הירידה בהיקף שעות העבודה של המפונים.
- בקרב הגברים ירד השכר הממוצע בשיעור גבוה בהשוואה לירידה בשכרן של הנשים. השכר הממוצע לחודש של גברים ירד אחר הפינוי ב- 8% מ- 7189 ₪ לחודש לפני הפינוי ל- 6655 ₪ לחודש, 15 חודשים לאחר הפינוי. בהשוואה לכך בקרב הנשים ירד השכר הממוצע ב- 5.5%, מ- 3923 ₪ לפני הפינוי, ל- 3700 ₪ 15 חודשים לאחר הפינוי.
- במונחים של שכר לשעת עבודה לא חל שינוי בשכרם של גברים לאחר הפינוי ביחס למצבם לפני הפינוי ובאופן דומה לגבי שכרן של נשים.
- סה"כ ממוצע מספר המפרנסים למשק בית בקרב המפונים עמד על 1.53 לפני הפינוי והוא ירד ל- 0.96 מפרנסים לאחר הפינוי. לפני הפינוי בקרב 60% ממשקי הבית היו 2 מפרנסים, ב- 30% ממשקי הבית נמצא מפרנס יחיד ואילו בכ- 10% ממשקי הבית היו ללא מפרנס כלל. 15 חודשים לאחר הפינוי חל

שינוי במספר המפרנסים במשק בית, בפחות מ – 30% ממשקי הבית שני מפרנסים, בכ – 40% משקי הבית מפרנס יחיד, ובכ – 30% ממשקי הבית אין כלל מפרנסים.

- ע"פ תחשיב שנערך במנהל המחקר והכלכלה במשרד התמ"ת, הגיע אובדן ההכנסה מעבודה למשק בית של מפונים לכ- 3460 ₪ לחודש. זאת בהינתן שההכנסה החודשית הממוצעת מעבודה למשק בית לפני הפינוי עמדה על 8794.5 ₪ בהשוואה ל- 5337 ₪ חמישה עשר חודשים לאחר הפינוי.

רקע כללי:

הדו"ח הנוכחי בוחן את מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה כ- 15 חודשים לאחר פינוי החבל (אוגוסט 2005).

מטרת הדו"ח להשיב על השאלות הבאות:

- (1) כמה מתוך המפונים הנם עובדים, מובטלים, ואינם בכוח עבודה.
- (2) באיזו מידה השתנה מצבם התעסוקתי של המפונים בהשוואה למצבם התעסוקתי במהלך חודשים מאז הפינוי.
- (3) מה הם מאפייני השכר במשק הבית של מפונים שנמצאו עובדים, ומה הם ההבדלים במבנה מספר המפרנסים במשק הבית של כלל המפונים 15 חודשים לאחר הפינוי בהשוואה למצבם לפני הפינוי.

הדו"ח מציג ממצאים בהבחנה בין מפונים אשר עבדו לפני הפינוי, לבין מפונים שלא עבדו לפני הפינוי, וכן מוצגים ממצאים המשווים בין מצב התעסוקה של המפונים בעת הראיון חמישה עשר חודשים לאחר הפינוי, לבין מצבם התעסוקתי שלושה ושישה חודשים אחרי הפינוי כפי שדיווחו לנו המפונים³.

מקור הנתונים: הממצאים המובאים בדו"ח מבוססים על עיבוד של נתונים שנאספו בסקר מיוחד שעורך מנהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת. קובץ הנתונים בדוח זה דומה לקובץ הנתונים עליהם התבססו דוחות מספר 1 ו- 2, אולם מכיל מעגל נבדקים רחב יותר.

שיעור האיתור של מפוני החבל: נכון להיום מצוי במנהל תכנון מחקר וכלכלה קובץ נתונים המכיל רשימה שמית ופרטים בסיסים על כ- 2100 משקי בית מקרב המפונים, המהווים כ- 8350 פרטים. מתוך מרשם האוכלוסים מספר התושבים ידוע לנו כי זהו מספר האנשים בגילאי העבודה ששהו בחבל עזה לפני הפינוי. מידע שלם המאפשר ביצוע ראיונות טלפוניים קיים רק עבור 1700 משקי בית, כלומר קובץ הנתונים העומד לרשותנו מכיל פרטי התקשרות שגויים של כ- 400 משפחות.

המרוויינים בסקר הנוכחי: מבין 1700 משקי בית עבורם יש לנו מידע שלם המאפשר התקשרות טלפונית כ- 100 משקי בית סרבו לקחת חלק בסקר הנוכחי.

כמו כן לא רואיינו כ- 300 משקי בית אשר רואיינו במועד סמוך, עת ביצע סקר מעקב היזמות (ראה דו"ח 3). לפיכך, בסקר הנוכחי רואיינו כ- 1300 משקי בית מקרב אוכלוסיית המפונים, המייצגים כ- 2300 מפונים בגיל העבודה. המרוויינים דיווחו על עצמם ועל בני זוגם.

³ ראה מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה וצפון השומרון שלושה חודשים אחרי הפינוי / דו"ח מס' 1 ודו"ח מס' 2.

1. אוכלוסיית המפונים – דיוקן

אוכלוסיית המפונים אשר רואיינה בסקר הנוכחי מורכבת מהפרופיל הסוציו דמוגרפי המתואר להלן (ראה לוח 1). 63.5% מקרב המרואיינים הנם גברים, 81% נשואים ול – 85% ילדים. אחוז הדתיים והמסורתיים בקרב האוכלוסייה גבוה בהשוואה לכלל אוכלוסיית ישראל ועומד על 58% ו – 22% בהתאמה. אחוז החרדים עומד על 6%, ואחוז החילוניים עומד על כ – 15%. הגיל הממוצע של המפונים עומד על 38.5 שנים. מספר שנות הלימוד הממוצעות של סה"כ אוכלוסיית המפונים עומד על כ – 14 שנים.

לוח 1 – דיוקן המפונים לפי מאפיינים עיקריים

מאפיינים	באחוזים	מסה"כ	מאפיינים	באחוזים	מסה"כ
	100%		<u>גיל</u>		
% גברים	63.5	13.7	18-24		
% נשואים	81.2	29.8	25-34		
% בלי ילדים	15.5	21.7	35-44		
		23.4	45-54		
		11.3	+55		
<u>רמת דתיות</u>	100%				
חרדי	5.9	38.5	ממוצע גיל		
דתי	57.8				
מסורתי	21.5	100%	<u>שנות לימוד</u>		
חילוני	14.7	4.8	0-10		
		47.5	11-12		
		21.5	13-15		
		26.2	+16		
		13.9	ממוצע ש"ל		

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מנהל מחקר וכלכלה משרד התמ"ת

2. מצב התעסוקה אחרי הפינוי

בחינת המצב התעסוקתי של מפוני החבל שנה לאחר הפינוי מלמד כי 46.8% עובדים, 22.3% מובטלים⁴ (לא עבדו בעת הראיון וחיפשו עבודה באופן פעיל) ו – 31.2 אינם בכוח העבודה (לא עבדו בעת הראיון וגם לא חיפשו עבודה). בהשוואה לממצאי הסקר הקודם (שישה חודשים לאחר הפינוי), סה"כ שיעור המועסקים עלה ב – 10%, ושיעור המובטלים פחת ב – 16%, כמו כן נצפתה עלייה של 7% באחוז האוכלוסייה הנחקרת שאינה בכוח העבודה. נתון זה מדאיג במיוחד, שכן משמעותו כי היקף האוכלוסייה בגיל העבודה שאינה רוצה להשתתף באופן פעיל בשוק העבודה פחת. במילים אחרות, הירידה באחוז המובטלים נבעה בחלקה ממעבר ממצב של חיפוש עבודה באופן פעיל לנשירה מכוח העבודה.

⁴ אין זהו שיעור האבטלה במדידה המקובלת כי אם אחוז המובטלים מקרב אוכלוסיית המחקר. שיעור האבטלה במדידה המקובלת (אחוז הבלתי מועסקים מסה"כ האוכלוסייה שבכוח העבודה) עומד על 32%.

סה"כ אחוז הקבוצה שלא עובדת (מובטלים + אינם בכוח העבודה) עמד בעת הראיון על למעלה מ – 53.5%, בהשוואה ל – 63.5% בחצי השנה שקדמה לסקר הנוכחי. בלוח מס' 2 מצויים ממצאים על מצב התעסוקה של המפונים בעת שהתגוררו בחבל עזה כפי שדווח על ידם בסקר. השוואה בין שיעורי התעסוקה לפני הפינוי לבין אלו שלאחר הפינוי יכולה ללמד אותנו עד כמה קבוצת המפונים מחבל עזה רחוקים בתום שנה חודשים משעורי התעסוקה שלהם בעבר לפני הפינוי. לפני הפינוי, הגיע שיעור ההשתתפות ל-80% מקרב האוכלוסייה שהתגוררה בחבל עזה בגילאי 20-65. שיעור האבטלה היה נמוך ועמד על 5%, בעוד שאחוז האוכלוסייה שלא השתתפה בכוח העבודה עמד על 20% בלבד.

לוח 2 – מצב התעסוקה של מפוני חבל עזה וצפון השומרון לפני ואחרי הפינוי (באחוזים)

מצב תעסוקתי טרום הפינוי	מצב תעסוקתי שלושה חודשים אחרי הפינוי	מצב תעסוקתי ששה חודשים אחרי הפינוי	מצב תעסוקתי 15 חודשים לאחר הפינוי	
100%	100%	100%	100%	סה"כ
75.6	21.9	36.5	46.8	מועסקים
5.7	55.6	38.0	22.3	מובטלים
19.7	22.5	25.5	31.2	אינם בכח העבודה

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת

3. השוואה במצב התעסוקה לפני הפינוי ולאחרי

לוח 3 בוחן את המצב התעסוקתי של מפוני חבל עזה לאחר הפינוי, כתלות במצבם התעסוקתי לפני הפינוי. מתוך הלוח עולה כי האוכלוסייה בעלת שיעורי ההשתתפות הגבוהים ביותר מבין המפונים, הנה האוכלוסייה שעבדה לפני הפינוי. מהם, 54% מועסקים ו – 25% מובטלים. אם זאת קיימת קבוצה של כ – 20% מקרב המפונים שעבדו לפני הפינוי ושאר עדיין אינה נמצאת במעגל העבודה. מבין האוכלוסייה שהייתה מובטלת לפני הפינוי (אחוז קטן מאד), 24% מדווחים כי אינם עובדים ואינם מחפשים עבודה, 44% מובטלים ורק 32% מועסקים. האוכלוסייה שלא לקחה חלק פעיל בשוק העבודה לפני הפינוי, ממשיכה במידה רבה לדבוק בדפוס זה. מבין האוכלוסייה שלא השתתפה בשוק העבודה לפני הפינוי, כ – 60% מדווחים שאינם עובדים ואינם מחפשים עבודה שנה לאחר הפינוי. אם זאת, יש לציין כי ככל הנראה בשל קשיי התעסוקה של כלל המפונים והקשיים הכלכליים הנלווים לכך, גם האוכלוסייה שלא השתתפה בשוק העבודה לפני הפינוי משתתפת כיום בשוק העבודה. סה"כ מבין המפונים שלא היו בכוח העבודה לפני הפינוי 16.5% מובטלים ו – 22.5% מועסקים. לסיכום נראה כי בסה"כ שנה לאחר הפינוי הקבוצה העובדת בשיעורים הגבוהים ביותר הנה הקבוצה אשר עבדה גם לפני הפינוי, אולם גם בקרב קבוצה זו שיעורי התעסוקה נמוכים אף ממוצע שיעור התעסוקה הארצי.

לוח 3 – מצב תעסוקתי של מפוני חבל עזה לאחר הפינוי לפי המצב התעסוקתי לפני הפינוי (באחוזים)

לפני הפינוי	חמשה עשר חודשים לאחר הפינוי		
	לא בכח עבודה	מובטל	מועסק
סה"כ אוכלוסיה	100%	100%	100%
לא בכוח עבודה	61.0	23.8	21.4
מובטל	16.5	43.8	24.5
מועסק	22.5	32.4	54.1

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת

מתוך בחינת האמצעים למציאת העבודה בקרב מפונים עובדים עולה כי האמצעי העיקרי למציאת העבודה הינו סיוע של בני משפחה או מכרים (45% מן המפונים העובדים), או באמצעות פנייה ישירה למעסיק (28.5%). יתר המפונים מצאו עבודה באמצעות לשכת העבודה של שירות התעסוקה (9%), מודעות דרושים (8%), מדורי חיפוש עבודה הרדיו, טלוויזיה ואינטרנט (4%)⁵. יש להדגיש כי מבין המפונים שעבדו לפני הפינוי ועובדים גם כיום רק כ- 36% המשיכו את עבודתם מלפני הפינוי.

4. אבטלה בקרב מפוני חבל עזה

כאמור, שיעור המובטלים מקרב המפונים עמד בתום שנה מהפינוי על כ-22.3% בהשוואה ל- 38% חצי שנה קודם. אחוזי המחפשים עבודה באמצעות שירות התעסוקה נותר עדיין גבוה (73%) ככל הנראה בשל הרצון למצות הן את אפשרויות חיפוש העבודה והן כלי סיוע ותוכניות שהממשלה מפעילה לטובת אוכלוסיית המפונים. אם זאת חלה עלייה באחוז השימוש בכל אפיקי חיפוש העבודה האחרים (שלא באמצעות שירות התעסוקה). לדוגמא, חל גידול באפיק החיפוש של פנייה ישירה למעסיק מ- 48% ל- 64% בין התקופות של חצי שנה אחרי הפינוי וחמישה עשר חודשים אחרי הפינוי בהתאמה. בין שתי התקופות חל גם גידול באפיק החיפוש באמצעות מכרים ובני משפחה מ- 65% ל- 75%.

לוח 4 – ערוצי חיפוש עבודה בקרב מובטלים מפוני חבל עזה וצפון השומרון, באחוזים מסך המובטלים

ערוצי חיפוש עבודה	לאחר הפינוי		
	3 חודשים	6 חודשים	15 חודשים
שירות תעסוקה	86.6%	73.4%	73.6%
חברות כ"א	20.7%	32.3%	43.9%
עיתונים	59.3%	55.0%	72.3%
פניה ישירה למעסיק	46.5%	48.6%	63.9%
חברים ומשפחה	59.0%	65.6%	75.0%

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מנהל מחקר וכלכלה משרד התמ"ת

⁵ לא מוצג כאן בלוח.

5. שכר ומספר מפרנסים במשק הבית

5.א. שכרם של מפוננים עובדים

סוגיה מרכזית בהשתלבותם המחודשת של מפוני חבל עזה בתעסוקה בתחומי הקו הירוק הינה האם חל שינוי בשכר החודשי הממוצע ובשכר לשעת עבודה לאחר הפינוי. השכר החודשי הממוצע בקרב סה"כ מפוני החבל אשר עבדו בעת עריכת הסקר עמד על כ - 5561 ₪ בממוצע, בקרב גברים על 6655 ₪ ובקרב נשים על 3703 ₪. סה"כ השכר החודשי הממוצע פחת בכ - 275 ₪ בהשוואה בין התקופה לפני הפינוי לתקופת עריכת הסקר (שנה לאחר הפינוי) מ - 5863 ₪ לכ - 5561 ₪. בקרב גברים, הירידה בשכר הייתה מעט יותר גבוהה ועמדה על כ- 534 ₪ בעוד שבקרב נשים, הירידה בשכר מצומצמת יותר ועומדת על כ - 220 ₪. יש לציין, כי הירידה בשכר נובעת מהפחתה בשעות העבודה הממוצעות לאחר הפינוי, בהשוואה לתקופה לפני הפינוי, וכי השכר לשעה מפוננים נותר כמעט ללא שינוי בין שתי התקופות.

לוח 5- השכר ברוטו בש"ח לחודש ולשעת עבודה לפני הפינוי ו- 15 חודשים לאחריו

שכר עבודה	לפני הפינוי			15 חודשים לאחר הפינוי			פער השכר בש"ח		
	סה"כ	גברים	נשים	סה"כ	גברים	נשים	נשים	גברים	סה"כ
לחודש	5836	7189	3923	5561	6655	3703	-220	-534	-275
לשעה	34.9	39.8	28.3	35.4	39.0	29.0	+0.7	- 0.8	+0.5

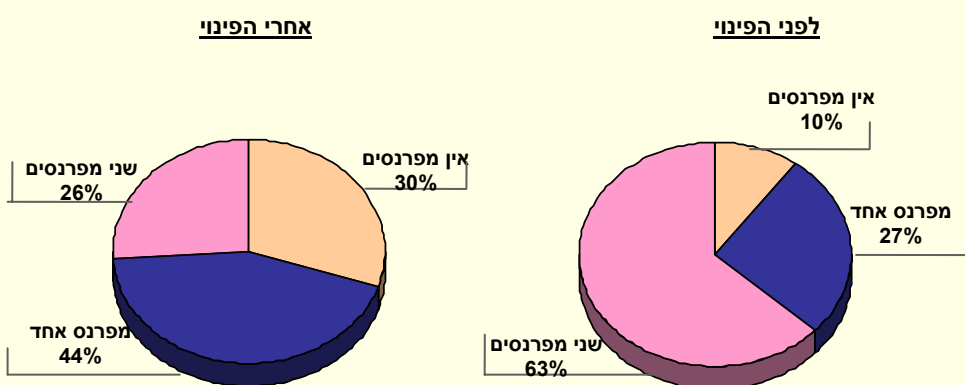
מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל מחקר וכלכלה משרד התמ"ת

5.ב. הכנסה מעבודה של משק בית לפני הפינוי ולאחריו

סה"כ ממוצע מספר המפרנסים למשק בית פחת מ - 1.53 מפרנסים ל - 0.96 מפרנסים. תרשים 2 מציג את מספר המפרנסים במשק בית של מפוננים, לפני הפינוי ולאחריו. לפני הפינוי ב - 60% ממשקי הבית היו 2 מפרנסים, ב- 30% ממשקי הבית נמצא מפרנס יחיד ואילו כ - 10% ממשקי הבית היו ללא מפרנס כלל. כ- 15 חודשים לאחר הפינוי ירד באופן משמעותי מספר המפרנסים במשק הבית. בפחות מ - 30% מקרב משקי הבית של המפוננים נמצאו שני מפרנסים, בכ - 40% ממשקי הבית מפרנס יחיד, ובכ - 30% ממשקי הבית לא נמצאו מפרנסים. משמעות הנתונים היא כי למרות שלכאורה לא הייתה פגיעה קשה בשכרם של מפוננים עם קליטתם בעבודה לאחר הפינוי, בפועל המצב הכלכלי של משק הבית הורע מאד בשל ירידה במספר המפרנסים במשק בית.

ההכנסה החודשית הממוצעת למשק בית מעבודה עמדה לפני הפינוי על 8794.5 ₪ בהשוואה ל- 5337 ₪ חמישה עשר חודשים לאחר הפינוי. מכאן, שאובדן ההכנסה הממוצע מעבודה למשק בית הינו ב- 3460 ₪. יש להדגיש כי אובדן הכנסה זה מתייחס אך ורק לשכרם של בני הבית משוק העבודה והוא אינו מגלם את הירידה ברמת החיים של מפונים ומשפחותיהם בשל הפערים בין מחירי המוצרים והשירותים ששררו בחבל עזה וצפון השומרון לפני הפינוי בהשוואה למחירים שעל המפונים לשלם במקום מגוריהם לאחר הפינוי.

תרשים 2: מספר המפרנסים במשק הבית לפני הפינוי ו- 15 חודשים לאחר הפינוי, באחוזים

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת